

13050
M. MEOS

Tööjuhatusi eesti koolilugemikule

5. ÕPPEAASTA

KÄSIRAAMAT ÕPETAJAILE

AUTORI KIRJASTUS

2/71892

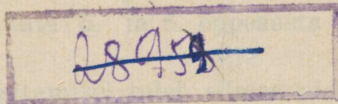
A-13050

M. MEOS

Tööjuhatusi eesti koolilugemikule

5. ÕPPEAASTA

KÄSIRAAMAT ÕPETAJAILE

AUTORI KIRJASTUS

2

A-13050

~~A-13050~~

Eessõna.

Emakeele lugemistunnil on täita kõrged eesmärgid, mille hulgast oleks märkida: 1) arendada lapse kujutus-, mõtlemis- ja tahtevõimet, üllastada tundeelu, 2) kujundada isikut, kes oskab kasutada kultuurvarasid ja täita lugemisel oma elu halle momente kauniste elamustega, 3) varustada lugemisoskusega selle sõna otseses mõttes, et õpilane oskaks seda iseseisvalt tarvitada pärasises elus, et õpilases areneks kriteerium vahetegemiseks väärtusliku ja väärtuseta kirjanduse vahel jne. Nende ülesannete täitmine sõltub nii lugemismaterjalist kui ka lugemispala käsitusviisist ja töö korraldusest. Kui viimane on puudulik, siis ei vii parimgi pala eesmärgile. Millise käsitusviisiga saaksime eesmärgile lähemale, sellest olen pikemalt kirjutanud „Eesti Koolis“ (vt. 1937. a. nr. 5). Et õpetajatel oleks kergem lugemispalu prepareerida ja tutvuneda mitmesuguste võtetega, selleks koostasid käesolevad tööjuhatused uute 5. ja 6. õppeaasta „Eesti koolilugemike“ jaoks.

Lugemispala esitamisel tuleb silmas pidada viit momenti: 1) sissejuhatus pala paremaks mõistmiseks ja huvi äratamiseks, 2) tundmatud sõnad ja arusaamatud kohad, 3) pala kavastamine, 4) ülesanded, mis sunnivad lugema tähelepanelikult ning mõttega, ja 5) juhatusi jutustusviisi kohta. Tööjuhatuses olen andnud näpunäiteid peamiselt

kolme viimase momendi kohta, sellepärast et need on raskemad, eriti ülesanded mõtlemiseks ja jutustamisviis.

Uue pala etteandmine toimuks seega järgmiselt: õpetaja teeb pala sisu silmas pidades vajaliku sissejuhatuse ja esitab pala kas kodu või klassis iseseisvaks läbitöötamiseks, kusjuures õpilasel tuleb märkida ja välja kirjutada tundmatud sõnad ja kohad, kavastada pala, täita esitatud ülesanded ja valmistada ettekanne (jutustamine). Tundmatud sõnad kirjutatakse eri vihku, seletused tuleb leida sõnastikest või küsida teistelt. Ainult seletamata jäänud sõnadele antakse seletus tunnis. Teiste osade sissekandmiseks on igal õpilasel töövihk, kuhu kirjutatakse pala pealkiri, kava, kavalaused, joonised, pildid, kokkuvõtted jne. Kava tuleb koostada õpilasel enesel. See töö ei peaks tegema raskusi, kui õpilane on harjunud sisemiselt nägema: pilt (kavapunkt) muutub, kui tuleb juurde uus tege lane, muutub tegevuse koht jne. Kavastamisele asutakse pala või selle etteantud osa läbilugemise järel. Kavastamisel tuleb õpilasil siiski ette erinevusi kavapunktide arvus ja pealkirjades, mis tarviduse korral ühtlustatakse üldisel kava arutlusel. Et õpetajal oleks kergem seda tööd juhtida, esitan tööjuhatuses iga pala kohta võimaliku kava. Ülesandeid ei tohiks esitada elutute tompudena, vaid iga ülesande täitmise kohta peaks leiduma elustavaid ja tööd kergendavaid näpunäiteid. Ka jutustamise (ettekande) moodust ei saaks pala esitamisel jätta märkimata.

Kui õpilased on antud ülesannete kohaselt läbi töötanud pala või selle osa, siis toimub töö selle pala kallal teises tunnis järgmiselt: 1) tundmatute sõnade (kohtade) esitamine ja seletamine, 2) kava esitamine ja selle arutus ning tarviduse korral lõplik fikseerimine, 3) ülesannete lahendamine ja 4) ettekanne (jutustamine). Üldist lugemist, lugemise kontrolli otstarbel, ei saaks pala arutluse puhul ehk olla; lugeda tuleb siiski, aga vaid tarviduse korral kavapunktide määramisel ja ülesannete puhul vas-

tavate kohtade ettekandmisel. Lugemistehnika jaoks tuleb teha arutatud palade juures erilisi harjutusi. Kui õpilane on lugenud või jutustanud mõne kavapunkti sisu, siis nõutakse talt sisu lühidalt ütlemist, ja see ongi kavalause. Kavalauseid (sisu kokkuvõtteid ühes-kahes lauses) tuleb nõuda ka terve pala kohta, mis tuleb kanda töövihku ühes üldiste märkmetega pala ja selle tähtsuse kohta.

Kuupalju korruga ette anda, on raske määrata. Üldiseks nõudeks olgu: niipalju, kuupalju suudetakse järgmises tunnis läbi töötada. Paisu ei tohi tekkida. Seega tuleks pikemad palad esitada osade kaupa ja need osad läbi töötada kõikide nõuete kohaselt, kuna vaid üldised kokkuvõtted ja ülesanded, vahel ka ettekanded, jääksid pala lõppu. Tuleb ikka silmas pidada, et lugemispala ei ole eesmärk, vaid abinõu eesmärgi saavutamiseks, ja teatavale õppeaastale määratud lugemik ei ole selle õppeaasta „kursuseks“, vaid see on materjali valimik. Õpetajal on palade valikul ja väljajätmisel vabadus. Palasid, mida ei suudeta klassis läbi töötada, tuleb soovitada vabaks lugemiseks.

Tööjuhatusi on antud proosapalade kohta. Luuletused nimetatud lugemikes on lühikesed ja on sisult seotud eelmiste proosapaladega; enamikus täiendavad või kordavad nad seda luulekeeles, mis on avaldatud proosapalal. Nende käsitlusel võivad ära jääda kavastamine ja ka ülesanded mõtlemiseks.

Kirjandite teemad võiksid enamikus olla seoses lugemispaladega, neist välja kasvada. Teemat tuleks silmas pidada juba pala arutlusel; siis oleks selle esitamine kergem. Paiguti olen tööjuhatuses märkinud mõned kirjandite teemad. Viimasteks võiks tarvitada ka mõnd jutustamis-ülesannet.

Esitatud näpunäidetele kasvatamise, ülesannete esitamise ja ettekannete kohta tuleb vaadata kui ühele võimalusele lugemistunni töö elustamiseks ja paremate tulemuste saavutamiseks, võib-olla kui vaid suuna näitajale. Õpetajal tuleks aasta-aastalt kõike oma kogemustega täiendada, nii et töö oleks alati värske ja huvitav. Nii jõuaksime lähemale emakeele lugemistunni kõrgetele eesmärkidele.

HM Kooliosakonna dir. V. Alttoale ja lugemike autoritele G. Reialile ja J. Parijõeale käsikirja lugemisel tehtud näpunäidete eest, samuti ülikooli lektorile J. V. Veskile korrektoori eest ütlen siinkohal palju tänu.

Veebruar 1939. a.

Autor.

Asuja.

Fr. Tuglas.

1. Sissejuhatus. „Hümn Eestile“ läbitöötamise järel, kus on puudutatud tundeid kodumaa vastu, kõneldatakse lühidalt asumisest kodumaale vanal hallil ajal, Eesti iseseisvuse algul mõisa põldudele ja nüüd uudisasundustesse (Leplaande, Pillapalusse ja Peresaarde). Ka „Asujas“ räägitakse asumisest. Lugege see pala (või osa sellest) tähelepanelikult läbi, kavastage ja täitke ülesanded!

2. K a v a (õpetajale töö juhtimisel silmaspidamiseks).

- 1) Laas ja selle elanikud (loodus).
- 2) Jaak ja tema unistused omast maalapist.
- 3) Maa saamine.
- 4) Metsa laastamine.
- 5) Maja ehitamine ja unistusi.
- 6) Mõtted perekonnast.
- 7) Pulm ja tulevikukavatsusi.

3. Ülesandeid mõtlemiseks (esitada õpilasile).

- 1) Määrata sündmuse aeg¹⁾. (Mõisahärra ja -valitseja, mõisa orjamine, härgadega kündmine.)
- 2) Missugusest kohast saaks joonistada ilusa pildi? (Metsa raiumine.)

¹⁾ Sulgude osa õpetajal silmaspidamiseks.

- 3) Kust sai Jaak maad, kas metsast või soost? (Metsast, ei olnud kraavitamist.)
 - 4) Missugune lipp oli Jaagul pulmalipuks. Kas sinimust-valge?
 - 5) Märkida Jaagu iseloomujooni.
4. J u t u s t a m i s e k s ¹⁾). Jaak jutustab või kujutage ette, et olete Jaagu pulmas ja peate lauakõne, võttes ainet kõne jaoks Jaagu elukäigust. Järelikult jutustada pala sisu lauakõnena.

Kodu.

J. Lattik.

1. K a v a.

- 1) Kodu kaugem ümbrus.
 - 2) Kodu ise, lähem ümbrus.
 - 3) Milline oli kodu?
 - 4) Kodu eest hoolitsemine.
 - 5) Uus kodu.
2. Ü l e s a n d e i d. 1) Joonistada ²⁾ kodu ümbrus — mets, põllud, teed.
- 2) Joonistada kodu õu.
 - 3) Missugune talu see oli — kas ostetud, vilets või hea koht?
 - 4) Kas ja mida on ühist eelmise palaga? Märkida vastavad kohad! (Igatsus oma maalapikese järele, armastus maa vastu.)
 - 5) Mis on kodul ühist või erinevat õpilase koduga?
 - 6) Huvitavamaid kohti. (Äratamine hommikul.)

¹⁾ Õpilased jutustavad oma valiku või määramise järgi üks ühes, teine teises vormis.

²⁾ Joonistamise all tuleb mõista skitseerimist.

3. J u t u s t a m i s e k s. 1) Kirjeldada kodu reisi ja seisukohalt, kes tuleb teed mööda kiriku poolt.
2) Vanaisa jutustab oma kodust.

Märkus: Selle pala keskel on kirjanikkude pildid. Millest on tingitud järjekord?

Tähtis päev.

A. H. Tammsaare.

1. K a v a.

- 1) Karjapoisi nelipühade hommik.
- 2) Juhku saab vaba päeva.
- 3) Karja saatmine.
- 4) Lakas.
- 5) Kirikuteel ja kirikus.
- 6) Kojutulek.
- 7) Kodus peale lõunat.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Mille poolest erines nelipüha hommik teistest homikutest?
- 2) Kui vana võis olla Juhku? (Rõõm kahekümne kopika üle, ...)
- 3) Kas Kuusiku talu oli kirikust kaugel?
- 4) Kuidas nimetatakse sellist tunnet, mis tekkis Juhkul „tähtsa päeva“ lõpul?
- 5) Katsu kujutada Juhku „tähtsa päeva“ meeoleu joonega! Kuidas näeks välja see joon? Kuhupoole suunduks ta algul, kuhu lõpul? (Üleval — ülev meeoleu.)

3. J u t u s t a m i s e k s. 1) Juhku jutustab oma „tähtsast päevast“.

- 2) Kuusiku peranaine räägib Juhkust tema „tähtsal päeval“.
- 3) Mida on õpilastel juhtunud sellesarnast, kus ka on tekkinud seesugune tunne?

Henn ja Jaan koolis.

A. Kitzberg.

1. K a v a.

- 1) Kahest vennast.
- 2) Koolimaja kirjeldus ja pilte koolielust.
- 3) Õppe- ja kasvatustöö koolis.
- 4) Karistusviisid, eriti üks juhtum.
- 5) Kooli katsumine.
- 6) Ebajumala — lambi saamine.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Joonistada koolimaja põhiplaani.
- 2) Määrata aeg ja koht.
- 3) Märkida silmapaistvaid erinevusi praegusest koolist.
- 4) Märkida naljakaid kohti.

3. J u t u s t a m i s e k s.

- 1) Kirjeldada koolimaja ühes põhiplaani joonisega.
- 2) Kooli karistusviisidest.
- 3) Kooli revideerimisest.
- 4) Iseloomusta koolivanemat!

Köstrimäel.

J. Vahtra.

1. K a v a.

- 1) Köstrimäest.
- 2) Koolitulek.
- 3) Õpilasi ja koolikombeid.
- 4) Õpetaja — „koolihärra“.
- 5) Köster Raudsepp — „ongu“.

2. Ülesandeid.

- 1) Millest paistab, et Köstrimäe oli teise astme kool?
(Vanemad õpilased, ainult poisid, käisid kaugemalt, õpetati vene keelt.)
- 2) Mis on siiski ühist eelmise kooliga?
- 3) Mis tegi Köstrimäe teiseks koduks?
- 4) Määrata aeg.
- 5) Võrrelda Lutsu köstrikooliga „Kevadest“ (kui loetud).

3. Jutustamiseks.

- 1) Õpetaja Vösoberg kõneleb oma koolipoistest.
- 2) Mõni õpilane (Köstrimäelt) iseloomustab uustulnukat — autorit.

Märkus: Kirjandiks kahe eelmise pala alusel — „Maakoole möödunud sajandi teisel poolel“.

Tulevalvurid.

J. Parijõgi.

1. Kava.

- 1) Õnnetus koolipeo algul.
- 2) Tulevalvurite ametisseastumine.
- 3) Pidukäimas.
- 4) Pärast pidu.

2. Ülesanne. Missuguse aja koolielust on see pildike? Märkida vastavad kohad.

3. Jutustamiseks. 1) Üks valvureist jutustab postilolemiseist.
2) Õpetaja jutustab.

Vargus.

J. Parijõgi.

1. Sissejuhatus. Kõnelus Jeesuse kiusamisest, esimeste inimeste kiusamisest paradiisi-aias. Keegi õpilane on ehk tundnud kiusamist.

2. Kava.

- 1) Toru vargus.
- 2) Südamepiinad pärast vargust.
- 3) Jaan viib toru tagasi.

3. Ülesandeid.

- 1) Märkida ja lugeda kohad, kus Jaan tunneb, et teda kiusatakse.
- 2) Samuti märkida kohad, kus Jaan tunneb südamepiina.
- 3) Kuigi Jaan viis toru tagasi, mida ta tundis siiski? Tuletada meelde lugu poisist, kes tagus naelu postisse.

4. Jutustamiseks.

- 1) Jaan jutustab, 2) Sepa perenaine jutustab. 3) Deklameerida Jaani ja vanaema kahekõne.

Märkus. Näide üldisest kokkuvõttest (kavalausest): Jaan ei jõudnud kiusatusele vastu panna ja varastas Sepalt läikiva toru. Südamepiinad sundisid teda toru tagasi viima, aga mure jäi veel kauaks südamesse.

Tulede vestlus.

Rahvajuttude ainetel O. Loorits.

1. Kava.

- 1) Rikka peremehe kodune elu.
- 2) Vaese mehe kodune elu.
- 3) Karjaste tuled kõnelevad.

- 4) Rikka peremehe karjane jutustab perenaisele tulede vestlusest.
 - 5) Perenaine parandab meelt.
 - 6) Rikas peremees põleb saunas.
2. Ülesanded. Märkida, mida on palas muinasjutulist ja mida võib olla ka tõelises elus.
 3. Jutustamiseks. Karjapoiss jutustab. Dramatiseerida: 1) Karjapoiss ja tuli, 2) tulede vestlus.

Märkus. Peamõttena võiks nimetada vanasõna: Uhkus ajab upakile, kangus käima käpakili.

Millistele paladele ja sündmustele on kohaldatavad 64. lk. vanasõnad?

Kadriõhtu.

Fr. Tuglas.

1. Kava.
 - 1) Õhtu kodus.
 - 2) Ettevalmistusi kadride vastuvõtmiseks.
 - 3) Kadride tulek.
 - 4) Kadride kombed.
 - 5) Kadride lahkumine.
 - 6) Pärast kadride lahkumist.
2. Ülesanded.
 - 1) Joonistada eluruumide plaan ja märkida esemed.
 - 2) Märkida perekonna koosseis.
 - 3) Võrrelda enda nähtud santide käiguga; mida on ühist, mida erinevat?
3. Jutustamiseks. Jutustada tegelaste (Illimari, tädi, ema) seisukohast. Dramatiseerida: Kadriandid.

M ä r k u s. Juhtida tähelepanu sellele, et pala on katkend romaanist „Väike Illimar I“, ja soovitada lugeda seda romaani.

Teekond Paasvere ürgmetsadesse.

J. Piiper.

1. K a v a.

- 1) Ürgmets.
- 2) Ürgmetsa elanikud.
- 3) Haruldane kuusk.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Mille poolest erineb ürgmets harilikust metsast? Märkida ürgmetsa tunnused.
- 2) Kujutada (pildis) ürgmets.

3. J u t u s t a m i s e k s. Hiigelkuusk jutustab enesest ja ürgmetsast.

Käbikuningas.

K. A. Hindrey.

1. K a v a.

- 1) Kolm oravat aias; nende toitmine.
- 2) Orava toit.
- 3) Orava vaenlased.
- 4) Maad, kus elavad oravad.
- 5) Oravate värvus ja sigivus.
- 6) Oravad mängukanniks.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Märkida kaardil oravate asukohad.
- 2) Märkida oravate iseloomustavaid jooni (vaenlikkus, kadedus, kokkuhoidlikkus, kavalus, muutub taltsaks, vabadusiha).

3. J u t u s t a d a iseloomustavaid lugusid oravate asukohtadest, toidust, eluviisidest, iseloomust, kasulikkusest ja kahjulikkusest.

Hilinenud vabadus.

A. Mälk.

1. K a v a.

- 1) Helju kodu.
- 2) Linnukeelest.
- 3) Vaera pesa otsimine ja leidmine.
- 4) Helju käigud pesa juurde.
- 5) Isa toob ühe vaerapoja koju.
- 6) Vana vaeras viib ülejäänud pojad merele.
- 7) Helju kasvatab vaerapoeaga.
- 8) Vaerapoja surm.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Märkida rannarahva tarkust ja tähelepanekuid. (Linnupesa märkimine, värsketest ja hautud munadest, millal aeg minna kalale, kuidas tunti, et vaeral on pojad.)
- 2) Milline mõte on ühine eelmise palaga? (Vabaduse tähtsus.)

3. J u t u s t a m i s e k s.

- 1) Jutustada mõne kavapunkti sisu valiku järgi.
- 2) Helju jutustab lühidalt vaerapojast.
Dramatiseerida: 1) ema ja Helju kõnelus linnukeelest. 2) Isa, ema ja Helju vaerapoja kojutoomisel.

Pühapäev maakirikus saja aasta eest.

G. J. Schultz-Bertrami järgi.

1. K a v a.

- 1) Pühapäeva hommik kiriklas.
- 2) Enne kirikuteenistust.
- 3) Kirikuteenistus algab.

- 4) Kirikuliste riietus.
 - 5) Kirik ja selle ümbrus.
 - 6) Kirikuteenistus.
 - 7) Kojuminek.
2. Ülesandeid.
- 1) Märkida erinevusi praegusest korrast.
 - 2) Joonistada kirjelduse järgi kirik väljast.
 - 3) Joonistada kiriku põhiplaan ilmakaarte märkimisega.
 - 4) Kui kaua kestis kirikuteenistus?
3. Jutustamiseks.
- 1) Kirikuline jutustab kirikuskäimisest.
 - 2) Une-Jaagup jutustab oma tööst.

Jõulud Vargamäel.

A. H. Tammsaare.

1. Kava.
- 1) Sõit kirikusse ja sõitjad.
 - 2) Liine vaatleb kirikut.
 - 3) Liine ja Antsu kahekõne.
 - 4) Kojusõit kellahelinate saatel.
 - 5) Vahejuhtum kodu teispere koeraga.
 - 6) Söömine ja toidud.
 - 7) Jõulukombed.
 - 8) Isa pojaga jõudu ja osavust katsumas.
2. Ülesandeid.
- 1) Märkida jõulukombeid.
 - 2) Katsuda pala järgi ette kujutada, kuidas tehti mustlasvõitlemist ja kingsepa silma pistmist.
3. Jutustamiseks.
- 1) Jutustada jõulukommetest.
 - 2) Jutustada veel mõnest kavapunktist valiku järgi. Dramatiseerida Antsu ja Liine kahekõne.

Imeküünal.

J. Parijõgi.

1. K a v a.

- 1) Jõuluõhtu.
- 2) Jõulurõõm.
- 3) Vanaema jutustus:
 - a) rikka mehe õnnelik elu,
 - b) muutus ja selle põhjused,
 - c) rõõm tuleb tagasi.

3. J u t u s t a m i s e k s.

- 1) Võrdle Vargamäe jõuluõhtut selle jutu jõuluõhtuga! Milles on vahe?
- 2) Mida on vanaema jutus muinasjutulist? Mis võib olla ka tõelises elus?
- 3) Võrdle rikast meest enne ja pärast muutust!
Kirjuta:

Enne

Pärast

3. J u t u s t a m i s e k s.

- 1) Vanaema jutustab lühidalt jõuluõhtust, oma jutust ja selle mõjust.
- 2) Rikas mees jutustab.

Kuidas vanasti tulevikku ennustati.

P. Rannik.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Märkida vana-aasta õhtu kombeid. Missugused neist on veel tarvitusel? Kas nii kui palas? Mille poolest nad erinevad?
- 2) Kas võib saatust mõjutada?

2. J u t u s t a m i s e k s. Jutustada mõnest kombest valiku järgi ja märkida, missuguse erinevusega tarvitusel.

Vanaisa jutustab oma pulmadest.

O. Loorits.

1. K a v a.

- 1) Enne kihlusi.
- 2) Kihlused.
- 3) Enne pulmi.
- 4) Pulmad:
 - a) mõrsja pool,
 - b) teel peiu poole,
 - c) vastuvõtmine peiu kodus,
 - d) tutvumisringreis,
 - e) tanutamine (linutamine),
 - f) annete jagamine,
 - g) söömaaeg,
 - h) mängud,
 - i) lõpp.
- 5) Järelpulm.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Missugused pulmakombed on säilinud meie ajani?
- 2) Milliste kommete puhul oli tarvis palju leidlikkust?
- 3) Mis nähtused võiksid olla eeskujuks? (Ei joodud purju, noormehed üldse ei joonud.)
- 4) Mis eesmärk on kommetel?

3. J u t u s t a m i s e k s. Jutustada valiku järgi pulmakommetest.

Udumäe kuningas.

1. K a v a.

- 1) Tütarlapse kadumine õitsil.
- 2) Udumäe kuninga juures.
- 3) Kojutulek.
- 4) Udumäe kuninga külastamine.
- 5) Abiellumine.
- 6) Uuesti Udumäel.
- 7) Kohus libahundi üle.
- 8) Pääsemine.
- 9) Udumäe kuninga karistamine.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Mida on jutus muinasjutulist, mis võib olla ka tõeline?
- 2) Millest paistab, et laps oli kodunt kauemini ära olnud, kui ta ise arvas?
- 3) Kuidas võis tekkida muinasjutt „Udumäe kuninga“? (Udu katab sageli mäge, varjab saladusi. Saladuste puhul tekivad ka salapärased jutud. Oli tarvis leida põua põhjus.)

3. J u t u s t a m i s e k s.

Jutustada — Udumäe kuningas, tema pere ja kombed.

Ülemiste vanake.

O. Luts.

1. K a v a.

- 1) Väravavaht ja Juku.
- 2) Juku üksi, näkineitsid.
- 3) Juku ja vanake.
- 4) Linna ähvardav oht möödub.

2. Ülesandeid.

- 1) Märgi Juku iseloomustavaid jooni! (Uudishimu, külmavereline, tark — linna ehitamise seletamine.)
- 2) Mille kohta võib ka ütelda, et kui ta saab valmis, siis ähvardab oht? (Kui inimene arvab, et tal ei ole enam tarvis edasi areneda, õppida, siis tuleb tagasiminekuks ja langus.)

3. Jutustamiseks.

Juku jutustab lühidalt.

Dramatiseerida kas tervelt või üksikuid pilte.

Põlenud soo.

J. Lattik.

1. Kava.

- 1) Teade metsa põlemisest.
- 2) Koha kirjeldus.
- 3) Kustutamine.
- 4) Kõnelused metsaülema tütreaga.
- 5) Tuli kustutatakse.
- 6) Tulikahju tagajärjed.

2. Ülesandeid.

- 1) Joonistada tulikahju koht.
- 2) Kuidas kustutatakse metsatuld?

3. Jutustamiseks.

- 1) Jutustada nähtud metsapõlemist ja võrrelda käesolevaga.
- 2) Metsaülema vanem tütar jutustab kustutamisest ja kõnelusest külapoisiga (kirjanikuga).

Turvas.

R. Kork.

1. K a v a.

- 1) Meie sood ja rabad.
- 2) Turba tekkimine.
- 3) Rabade liigitamine.
- 4) Turba hulk.
- 5) Turba tootmine.
- 6) Turba liigitus.
- 7) Turba tähtsus.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Näidata kaardil palas esinevad kohad.
- 2) Teha sõordiagramm rabade võrdluseks muu maaalaga.

3. J u t u s t a m i s e k s.

- 1) Kirjeldada kolme erinevat raba.
- 2) Kuidas töötatakse turvast masinate abil? (Vt. pilti lk. 28. j.)
- 3) Turvas aluspõhuna ja kütteinena.

Põlevkivikaevandused ja õlivabrikud.

J. Parijõgi.

1. K a v a.

- 1) Põlevkivi leiukohti ja avastamine.
- 2) Mulje kaevandusrajoonist.
- 3) Allmaakaevandused ja seal töötamine.
- 4) Õlivabrikus ja põlevkivi saadused.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Näidata kaardil palas esinevad kohad.
- 2) Joonistada kirjelduse järgi maapinna läbilõige Kohla-Järve kaevanduse piirkonnas. (Peal põld puutornidega, all kaevandused — stollid.)

3. J u t u s t a m i s e k s.

- 1) Jutustada põlevkivi avastamisest ja leiukohtadest (näidata kaardil).
- 2) Jutustada põlevkivi kaevamisest ja saadustest.
- 3) Tööline jutustab tööst maa all. (Vt. pilti 29. lk.)

Peipsil.

Juhan Liiv.

1. K a v a.

- 1) Peipsi talvel.
- 2) Jäälagunemine Peipsil.
- 3) Jaak ja Rein teisel pool Peipsit.
- 4) Mehed järvel.
- 5) Heitlemine elu ja surmaga, lubadused.
- 6) Pääsemine ja lubaduste täitmine.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Näidata kaardil esinevad kohad.
- 2) Katsuda kujutada (joonistada) Peipsi pinda talvel.
- 3) Võrrelda tegelasi vaaraoga Egiptuse nuhtluse ajal.
- 4) Jaak ja Rein olid Peipsi-äärseid mehi; mis uskunad olid? (Ev.-luteri.)

3. J u t u s t a m i s e k s.

- 1) Jaak jutustab.
- 2) Jutustada Jaagu ja Reinu lubadustest ja iga lubaduse järele märkida kohe lubaduste täitmine.

Emajõe ööbik.

R. Reiman.

1. K a v a.

- 1) Koidula lapsepõlv Vändras.
- 2) Pärnus saksa tütarlastekoolis.

- 3) Tartus ajalehe toimetuses.
 - 4) „Vainulilled“ ja „Emajõe ööbik“.
 - 5) Suhted teiste ärkamisaja tegelastega.
 - 6) Jannseni kodu — eesti vaimuelu keskkoh.
 - 7) Soome-reis.
 - 8) Eesti teatri algus.
 - 9) Kroonlinnas.
 - 10) Perekond.
 - 11) Surmaeelsed aastad ja surm.
2. Ülesanded.
- 1) Märkida Koidula iseloomujooni.
 - 2) Missugune joon paistab eriti silma?
 - 3) Märkida ka helgeid päevi.
 - 4) Võrrelda Tartu elu ja seltskonda Kroonlinna omaga.
 - 5) Missuguseid Koidula luuletusi tunnevad õpilased?
3. Jutustamiseks.
- Jutustada üksikuid pilte Koidula elust valiku järgi.
Dramatiseerida laps Koidula kõnelus isaga.

Põllundusest muistsel iseseisvuse ajal.

H. Moora järgi.

1. Kava.
- 1) Põllundus esikohal, eriti Viru- ja Järvamaal.
 - 2) Põlispõllud.
 - 3) Alemaad ja nende tegemine.
 - 4) Adramaa ja sellel lasuvad kohustused.
2. Ülesanded.
- 1) Missugused osad jäävad pala järgi tumedaks?
(Mida külvati; tööriistad. Kuidas piirati raismik põletamise ajal teisest metsast?)
 - 2) Mis on säilinud meie ajani?
3. Jutustamiseks.
- Jutustada ale tegemisest või adramaast.

Kääroküla haldjad.

K. A. Hindrey.

1. K a v a.

- 1) Haldjate liigitus.
- 2) Haldjate tegevus.
- 3) Taara ja tema tegevus.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Mis nähtused on õpilastel arusaadavad ilma vaimude kaastegevuseta? (Vastukaja, välk, müristamine, luuvalu, halltõbi.)
- 2) Mis vaimudest räägitakse veel praegusel ajal?

3. J u t u s t a m i s e k s.

Üks Kääroküla lastest jutustab küla haldjatest.

Muistse Eesti linnused.

H. Moora.

1. K a v a.

1) Linnuse kirjeldus:

- a) vall,
- b) tara kambritega,
- c) tee,
- d) värav,
- e) õu,
- f) majad.

2) Sõja puhul linnuse piiramine:

- a) linnuse kindlustamine,
- b) vaenlase lähenemine,
- c) ettevalmistused vaenlase vastuvõtmiseks,
- d) kaitsjate tegevus,
- e) piirajate tegevus.

2. Ülesanded.

- 1) Joonistada linnuse plaan. (Vt. pilti lk. 189.)
- 2) Märkida kaitsmise võtted ja vahendid.
- 3) Märkida pealetungimise võtted ja vahendid.

3. Jutustamiseks.

- 1) Jutustada — kus kohal tahaksid sa olla linnuse piiramisel ja mida teeksid üksi või teistega ühiselt?
- 2) Jutustada ka mõni kavapunkt.

Kolmas rong.

O. Luiga.

1. Kava.

- 1) Rongi koosseis ja varustus.
- 2) Meeskond (vanuselt, hariduselt ja varanduslikult) ja selle täiendamine.
- 3) Teistest soomusrongidest ja nende erinevusest.
- 4) Kolmanda rongi teened.

2. Ülesanded.

- 1) Märkida kaardil kohad, kus võitles kolmas rong.
- 2) Missugusest soomusrongi tegevusest oled ehk kuulnud?

3. Jutustamiseks.

- 1) Jutustada mõnest kavapunktist valiku järgi.
- 2) Mis ülesanded olid täita soomusrongil?
- 3) Mis tegevusest tahaksid sa osa võtta?

Liiklemisest möödunud sajandi esimesel poolel.

R. Katko.

1. Kava.

- 1) Liiklemine nüüdisajal.
- 2) Liiklemine saja aasta eest:
 - a) voorimehed,

- b) posti- ja saksatõllad,
- c) tsirkus,
- d) käsitöölised,
- e) kõrtsid — ruumid, kõrtsimees, mida müüdi, külastajad,
- f) postijaamad, sõit posthobustega,
- g) keiserlikud sõidud.

2. Ülesandeid.

- 1) Tõmmata joon (tee) ja märkida sellel sõnadega või joonistega, mis sellel liigub nüüdisajal.
- 2) Samuti märkida teisel joonel, mis liikus 100 aasta eest ja mis ehitused olid tee ääres.
- 3) Teha diagramm liikumise kiiruse näitamiseks enne ja nüüd.

3. Jutustamiseks.

- Jutustada: 1) Olin 100 aasta eest vooris,
 2) liikusin teel käsitöölisena,
 3) sõitsin posthobusega.

Meremehe mälestusi.

Joh. Pitka.

I.

1. Kava.

- 1) Vanemate kavatsusi autori saatuse kohta.
- 2) Autori enda soov.
- 3) Vanemad nõustuvad poja mereleminekuga.

2. Ülesandeid.

Milline oli autori vanemate talu? Kirjeldada pala põhjal.

3. Jutustamiseks.

Emajutustab.

II.

1. K a v a.

- 1) Kodust lahkumine.
- 2) Inglise laeval tööl.
- 3) Uuesti kodus.
- 4) Teist korda Tallinnas sadamasillal.

2. Ü l e s a n d e i d.

Märkida, millest paistab, et autoril oli tõsine soov pääseda merele.

3. J u t u s t a m i s e k s.

Autori Tallinna-sõber jutustab.

III.

1. K a v a.

- 1) Pääs laevale Peterburis.
- 2) Ülesandeid laeval.
- 3) Haigus Põhjamerel.

2. Ü l e s a n d e i d.

Missugune kahtlus vaevas autorit? (Kas tervis talub mereelu.)

3. J u t u s t a m i s e k s.

Laeva kokk jutustab.

IV.

1. K a v a.

- 1) Igatsus saada madruseks.
- 2) Lootuste luhtumine.
- 3) Võidurõõm.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Märkida kaardil palas esinenud kohti.
- 2) Märkida joonisel (raamatus) palas esinevaid laevaosi.

3. J u t u s t a m i s e k s.

Laeva tüürimees Saar jutustab.

V.

1. K a v a.

- 1) Halbu ennustusi.
- 2) Tulikahju.
- 3) Vaadid aetakse merre.
- 4) Toidu ja joogi hääbumine.
- 5) Purjekas jääs.
- 6) Pääsemine.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Mida tehakse laeval tulikahju puhul?
- 2) Mida tehakse laeval tormi puhul?

3. J u t u s t a m i s e k s.

Jutustada valiku järgi mõne kavapunkti üle.

Üldisi ülesandeid. (Selleks veel terve pala läbi lugeda.)

- 1) Märkida sündmustest ja piltidest raskemad ja õudsemad.
- 2) Missuguseid ametmehi on laeval ja nende kohustus.
- 3) Märkida terves palas esinenud laevaosi joonisel.
- 4) Ennustusi.
- 5) Märkida kohad, kus väljendub Pitka tugev tahe ja kindel iseloom.

Kirjandiks või jutustamiseks: Meremehe muresid.

Matkapilte Soomest.

J. Parijõgi.

I.

1. K a v a.

- 1) Soome maastik (algul ja lõpul).
- 2) Kaasreisijad vanemad inimesed.
- 3) Kaasreisijad koolilapsed.

2. Ülesanded.

Märkida erinevusi meie oludest.

3. Jutustamiseks.

Soome maastik. Näidata kaardil sõidutee.

II.

1. Kava.

1) Saabumine Tampere.

2) Linna ajalugu.

3) Linna kirjeldus.

4) Soome kaljune pind.

5) Vaade Pynnikilt.

2. Ülesanded.

1) Näidata kaardil Tampere.

2) Missuguse meie linnaga on tal ühist?

3. Jutustamiseks.

Tampere kirjeldus.

Teekond läbi kõrve.

Sven Hedini järgi.

I.

1. Kava.

1) Taklamakani kõrb.

2) Karavani koostamine.

3) Reisu algus.

2. Ülesanded.

1) Leida kaardil Taklamakani kõrb.

2) Märkida iga tegelane vihku eraldi, nii et kogu teekonna ulatusel saab juurde märkida tegelaste omadusi, tegevust jne.

3. Jutustamiseks.

Jutustada mõni kavapunkt.

II. (Esimesed reispäevad.)

1. K a v a.

- 1) Takistused.
- 2) Mure vee pärast.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Jälgida reisijate tegevust ja märkida vihku.
- 2) Märkida selle osa teekond joonega.

3. J u t u s t a m i s e k s.

Hedin jutustab.

III. (Jube avastus.)

1. K a v a.

- 1) Vee vähesus ja selle tagajärjed.
- 2) Nurjunud kaevukaevamine.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Jätkata tegelaste jälgimist.
- 2) Märkida kõrverändurite tarkust.

3. J u t u s t a m i s e k s.

Islam Bai jutustab.

IV. (Esimesed ohvrid.)

1. K a v a.

- 1) Veetagavara nappus ja kaamelite surm.
- 2) Saamum.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Jätkata tegelaste jälgimist.
- 2) Märkida häda-abinõusid.
- 3) Kujutada (joonistada) karavan saamumi ajal.

3. J u t u s t a m i s e k s.

Jutustada lühidalt osa sisu.

V. (Surmalaager.)

1. K a v a.

- 1) Asjatud katsed edasirändamiseks.
- 2) Mahajääjad.
- 3) Edasiminejad.
- 4) Lohutavad tunnusmärgid.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Jätkata märkmeid tegelaste kohta.
- 2) Märkida ühele poole joont mahajääjad ja teisele poole edasiminejad ning nende varustus.

3. J u t u s t a m i s e k s.

Kasim jutustab.

VI. (Pääsemine.)

1. K a v a.

- 1) Mets.
- 2) Jõe leidmine.

2. Ü l e s a n d e i d.

Märkida ühele poole joont kõrb ning hädad seal, teisele poole mets, jõgi ning selle mõnud (joonte ja sõnadega).

3. J u t u s t a m i s e k s.

Hedin jutustab.

VII. (Õnnelik lõpp.)

1. K a v a.

- 1) Kasimi aitamine.
- 2) Karjaste abi.
- 3) Kaasreisijate järelejõudmine.

2. Ü l e s a n d e i d.

Mis oli suurest karavanist järele jäänud?

3. J u t u s t a m i s e k s.

Karjased jutustavad.

Üldiselt.

- 1) Tõmmata joon (teekond), märkida sellel karavani koosseis lähtekohal ja sündmused teekonna ulatusel ning karavani koosseis teekonna lõpul. Kui kaua kestis teekond ja kui pikk ta oli? Näidata kaardil.
- 2) Teha tegelaste iseloomustamise kohta kokkuvõte.
- 3) Jutustada või kirjutada kirjand: „Kõrverännak“.

Sõit Jeerikusse, Jordani ja Surnumere äärde.

J. Lattik.

1. Sissejuhatuseks. Piiblist vastavate kohtade meeldetuletamine ja näitamine kaardil.
2. K a v a.
 - 1) Ettevalmistused.
 - 2) Tee Jeerikuni.
 - 3) Jeerikus.
 - 4) Jordan.
 - 5) Surnumeri.
 - 6) Tagasisõit.
3. Ülesandeid.
 - 1) Mis on säilinud piibliaegadest ja missugusel kujul? (Kohad, röövlid, kaamelid.)
4. Jutustamiseks.

Jutustada, kus sooviksid peatuda, mida näha ja tunda.

Eduard Vilde.

(Autobiograafia.)

1. K a v a.
 - 1) Lapsepõli.
 - 2) Kooliaeg.

- 3) Koolist lahkumine.
- 4) Ajalehtede juures.
- 5) Reisud välismaale.
- 6) Kodumaal ajalehtede toimetustes.
- 7) Töötingimused.
- 8) 1907. a. kuni surmani.

2. Ülesandeid.

Missugused iseloomujooned paistavad biograafiast?
(Rahvuslane, püsivus jne.)

3. Jutustamiseks.

Jutustada lühidalt terve elulugu või kavapunktide järgi valiku põhjal.

Minu esimesed triibulised.

E. Vilde.

1. Kava.

- 1) „Mäele“ kutsumine.
- 2) Ettevalmistused minekuks.
- 3) Noorhärri riietus, mänguriistad, tutvumine.
- 4) Esimene ja teine päev.
- 5) Meresõit.
- 6) „Noorhärri“ ja Eedi saatus pärast õnnetust.

2. Ülesandeid.

Märkida kahe poisi erinevusi riietuses, mänguvõimlustes, iseloomudes — ühele poole joont Eedi, teisele poole noorhärri omad.

3. Jutustamiseks.

Jutustada „noorhärri“ seisukohast.

Võimusõna.

T. Pakkala.

1. K a v a.

- 1) Vaikne pühapäev kodu.
- 2) Maija ja Iikka võidujooksu vaatamas.
- 3) Ka Maija tahab võidu joosta.
- 4) Jooks esimest korda.
- 5) Jooks teist korda ja võit.
- 6) Topi mäest alla laskmine.
- 7) Kojutulek.
- 8) Iikka päästab Maija karistusest.

2. Ü l e s a n d e i d.

- 1) Võrrelda Ville ja Maija iseloomu. Lugeda vastavaid kohti.
- 2) Kellega võiks Villet võrrelda? (Toots — Kentuki lõvi.)
- 3) Kas Maijal õnnestus teiskordne laskumine Topi mäelt püstijalu?
- 4) Kui vanad võisid lapsed olla?
- 5) Märkida põnevamaid silmapilke.

3. J u t u s t a m i s e k s.

- 1) Maija jutustab.
- 2) Ville jutustab.

Pusta tütarlaps.

B. Buday.

1. K a v a.

- 1) Rukkilõikus.
- 2) Naca sõidab kaevule.
- 3) Härg ajab ratsanikku taga.
- 4) Tütarlaps peletab härja.

2. Ülesandeid.

- 1) Märkida kohad, milles on näha tütarlapse omadusi. Millised need on? (Julgus, leidlikkus.)
- 2) Missugune loomulik osa on jäänud jutu lõpul ära? (Tütarlapse jutustamine ohust.) Missugust tütarlapse omadust see näitab?

3. Jutustamiseks. Tütarlaps jutustab.

Marupull.

Fr. Tuglas.

1. Kava.

- 1) Kuum õhtupoolik.
- 2) Teade marupulli lahtipääsemisest.
- 3) Pulli ootel.
- 4) Pull tuleb.
- 5) Pöta-Tõnis läheb pulliga võitlema.
- 6) Pull õues.
- 7) Pulli lastakse.
- 8) Lapsed viiakse ära.
- 9) Järeljutud pulli hävitustööst.

2. Ülesandeid.

- 1) Mida on ühist eelmise pala pulliga?
- 2) Märkida ja lugeda kohti, milles nähtub ärevust (kabuhirmu, paanikat) pulli pärast. Neist naljakam (pea kaotanud olek).

3. Jutustamiseks.

Pealtnägija jutustab mõne momendi pulli tegudest.

Märkus. Katkend on võetud romaanist „Väike Illimar I“. Soovitada seda lugeda.

Mereohus.

A. Mälk.

- 1) Inimeste kogunemine randa.
 - 2) Valmistatakse paadisõiduks.
 - 3) Sõidul.
 - 4) Õnnetus ja selle põhjus.
 - 5) Katsed pääsemiseks:
 - a) Taali paadi põhjal, Niida vees, Hannes hoiab.
 - b) Ka Niida paadi põhjal, Hannes pukseerib.
 - c) Taali Hannesega vedamas.
 - d) Kolmekesi ujutakse kalda poole.
 - 6) Pääsemine.
 - 7) Arvete õiendamine.
2. Ülesanded.
- 1) Kirjutada eraldi kolme tegelase nimed ja märkida kogu pala ulatusel kohad, mis neid iseloomustavad.
 - 2) Mis päästis merehädalised?
3. Jutustamiseks.
- 1) Taali (Niida) jutustab mereleminekust ja mere-sõidust.
 - 2) Hannes jutustab pääsemisest.
- Märkus. Mitut kohta saab dramatiseerida.

Jõgi kinni!

J. Linnankoski.

1. Kava.
- 1) Pöörekivi takistus.
 - 2) Noormehe ettevalmistused ummistuse avamiseks.
 - 3) Avamine.
 - 4) Noormehe pääsemine.

2. Ülesandeid.

- 1) Katsuda joonistada kirjelduse järgi, kuidas tekis ummistus.
- 2) Joonistada pilt: noormees ummistust avamas.

3. Jutustamiseks.

Noormees jutustab.

Vana müürsepp.

J. Parijõgi.

1. Kava.

- 1) Müürsepp-Juhan laste seltsiline.
- 2) Juhan jutustab (oma endisest tööst, osavusest ja kangusest).
- 3) Autori suhtumine töömeheesse.

2. Ülesandeid.

Mis pealkirja võiks panna palale tema sisu ja mõtte järgi?

3. Jutustamiseks.

Jutustada mõne mänguseltsilise lapse seisukohast.

Külv.

A. Jakobson.

1. Kava.

- 1) Toomas asub tööle.
- 2) Tööpäev.
- 3) Külv ja seemendamine (teisel päeval).
- 4) Metsa-Reinu nõiakunst ja Tooma suhtumine sellesse.
- 5) Tooma hoolitsemine põldude eest.

2. Ülesanne.

Võrrelda eelmise palaga ja märkida kõrvutades —

- 1) mille üle rõõmustas Mürsepp-Juhan ja
- 2) mille üle tundis rõõmu Toomas.

3. Jutustamiseks.

Toomas jutustab.

Emake muld.

J. Käis.

1. Kava.

- 1) Mullaramm — huumus.
- 2) Muld vajab niiskust.
- 3) Rammu kahanemine ja lisamine.
- 4) Muld hingab.

2. ja 3. Ülesandeks ja jutustamiseks.

Kuidas ja mille eest peab põllumees hoolitsema?

Uus niidumasin.

K. Hamsun.

1. Kava.

- 1) Masina lahtipakkimine ja korraldamine.
- 2) Masina proovimine ja rikete parandamine.
- 3) Terve pere jälgib tööd.
- 4) Oodatakse ka naabreid.
- 5) Väike viperus.

2. Ülesandeid.

- 1) Jälgida Iisaku teesklemist.
- 2) Võrrelda mõne teise uudiseseme ostmisega. (Kui valgus tuli.) Mida on ühist, mida erinevat?

3. Jutustamiseks.

Iisak jutustab.

Leib.

R. Katko.

1. Sissejuhatus eks kõnelda mõnest rahvakombest ühenduses leivaga.
2. K a v a.
 - 1) Uudseleib.
 - 2) Leiva selitipanemine ja kukkumine.
 - 3) Külv.
 - 4) Kasvu jälgimine.
 - 5) Lõikus.
 - 6) Tänu.
3. Ü l e s a n d e i d.
 - 1) Missuguseid palas olevaid kombeid tunnevad õpilased?
 - 2) Mis kombed on õpilastel tundmatud?
 - 3) Missuguseid kombeid teavad õpilased veel?
4. J u t u s t a m i s e k s.

Jutustada leivaga ühenduses olevatest kommetest.

Heinategu Vargamäel.

A. H. Tammsaare.

1. K a v a.
 - 1) Ettevalmistused ja algus.
 - 2) Perenaise töörohkus.
 - 3) Lisatöid vihmaajal.
 - 4) Sulane küünis.
 - 5) Öhtu heinamaal.
 - 6) Andres võitleb põõsastikuga ja mõtleb põllu parandamisele.

2. Ülesandeid.

- 1) Iseloomustada Andrest, märkida vastavad kohad.
- 2) Võrrelda üksiksündmusi Vargamäel samasugusega oma kodus. (Ettevalmistus, õhtu heinamaal jne.)

3. Jutustamiseks.

- Jutustada: 1) Perenaise päevatööst,
2) õhtu heinamaal.

Koit ja Hämarik.

Fr. R. Faehlmann.

1. Kava.

- 1) Hämarik ja Koit täidavad oma kohustusi ustavalt.
- 2) Vanataat tahab neid näha mehe ja naisena.
- 3) Teenrid keelduvad.

2. Ülesandeid.

Leida palast loodust kirjeldavad kohad, mis on muistendite aluseks.

3. Jutustamiseks.

Vanataat jutustab.

Kevade tulek.

A. Gailit.

1. Kava.

- 1) Kevade tunnused (Mustjõgi vabaneb, lumi sulab jne.).
- 2) Mets suvel.
- 3) Parvetajad.
- 4) Kevade tulek. (Lilled, rohi, linnud, liblikad.)

2. Ülesandeid.

- 1) Missugused pala osad jääksid ära kevade tuleku kirjelduses õpilase kodus, missugused tuleksid juurde?
- 2) Märkida palas kohad, mis sobiksid kevade tuleku kirjelduses enam-vähem igas kohas.

3. Jutustamiseks.

Üks jutustab kevade tuleku pala põhjal, teine sama oma tähelepanekute põhjal. Jälgitakse ja märgitakse erinevusi.

Kadunud laagrirõõm.

R. Lahi.

1. Kava.

- 1) Ennu laagrissetulek.
- 2) Vaikushetk.
- 3) Komandandi juures.
- 4) Ennule leitakse ööbimiskoht.
- 5) Ennu nõögatakse.
- 6) Ennu äratamine ja viimine laagripealiku juurde.
- 7) Enn ja isa.
- 8) Enn lahkub isaga laagrist.

2. Ülesandeid.

- 1) Kirjelda laagrit pala põhjal, märgi palas vastavad kohad!
- 2) Milliseid üllatusi leidub palas? (Ennu järsk otsus lahkuda laagrist.)
- 3) Mis tähtsus oli Ennu kodunt laagrisse põgenemisel? (Isa sai tundma laagrielu.)

3. Jutustamiseks.

- 1) Enn jutustab lühidalt.
- 2) Laagris olnuist jutustab mõni loo oma laagrist.

Võidupühaks.

M. Raud.

Jälgida:

- 1) Kuidas noorsugu kippus rindele.
- 2) Mille poolest erines esimene Vabadussõda viimastest?
- 3) Mis jääb teha praegustel noortel.

Jutustada kuulnud lugusid noorte võitlusihast.

Korrata sõnaseletusi ja katsuda määrata, mis sugustes palades sõnad esinesid.

SISUKORD.

	Lk.
Eessõna	3
Asuja. Fr. Tuglas	7
Kodu. J. Lattik	8
Tähtis päev. A. H. Tammsaare	9
Henn ja Jaan koolis. A. Kitzberg	10
Köstrimäel. J. Vahtra	10
Tulevalvurid. J. Parijõgi	11
Vargus. J. Parijõgi	12
Tulede vestlus. O. Loorits	12
Vanarahva elutarkust	13
Kadriõhtu. Fr. Tuglas	13
Teekond Paasvere ürgmetsa. J. Piiper	14
Käbikuningas. K. A. Hindrey	14
Hilinenud vabadus. A. Mälk	15
Pühapäev maakirikus. G. J. Schultz-Bertram	15
Jõulud Vargamäel. A. H. Tammsaare	16
Imeküünal. J. Parijõgi	17
Kuidas vanasti tulevikku ennustati. P. Rannik	17
Vanaisa jutustab oma pulmadest. O. Loorits	18
Udumäe kuningas. Fr. R. Kreutzwald	19
Ülemiste vanake. O. Luts	19
Põlenud soo. J. Lattik	20
Turvas. R. Kork	21

Pölevkivikaevandused. J. Parijõgi	21
Peipsil. Juhan Liiv	22
Emajõe ööbik. R. Reiman	22
Põllundusest muistsel iseseisvuse ajal. H. Moora j.	23
Kääroküla haldjad. K. A. Hindrey	24
Muistse Eesti linnused. H. Moora	24
Kolmas rong. O. Luiga	25
Liiklemisest möödunud sajandi esimesel poolel. R. Katko	25
Meremehe mälestusi. J. Pitka	26
Matkapilte Soomest. J. Parijõgi	28
Teekond läbi kõrve. Sven Hedini j.	29
Sõit Jeerikusse, Jordani ja Surnumere äärde. J. Lattik	32
Autobiograafia. E. Vilde	32
Minu esimesed triibulised. E. Vilde	33
Võimusõna. T. Pakkala	34
Pusta tütarlaps. B. Buday	34
Marupull. Fr. Tuglas	35
Mereohus. A. Mälk	36
Jõgi kinni! J. Linnankoski	36
Vana müürsepp. J. Parijõgi	37
Külv. A. Jakobson	37
Emake muld. J. Käis	38
Uus niidumasin. K. Hamsun	38
Leib. R. Katko	39
Heinategu Vargamäel. A. H. Tammsaare	39
Koit ja Hämarik. Fr. R. Faehlmann	40
Kevade tulek. A. Gailit	40
Kadunud laagrirõõm. R. Lahi	41
Võidupühaks. M. Raud	42
Sõnaseletusi	42

A-13050

9

HIND 50 SENTI